

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Fulvii Androtii Societ: Iesv Theologi Opuscula spiritualia

Androzzi, Fulvio

Coloniæ, 1611

Qvot Sint Species castitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48641)

4 PRAEFATIO.

ruit apud Deum æternam benedictionem; hoc est multiplicem gratiam in hoc mundo, & in cælo plenam quandam beatitudinem. Sic etiam omnes viduæ insistentes diligenter illius vestigijs, dignæ sunt, & meritò à Domino benedicuntur & confortantur, per gratiam, virtutem, & dona Spiritus Sancti; adeò vt in æternum sint benedictæ laudatæ, celebratæ, & beatæ; dummodò perseverauerint, vsque ad finem fideliter ac deuotè in sua viduali castitate. Postremò etiam, meritò præualebunt & occident, Dei auxilio confortatæ, Diabolum significatum per Holofernem. Verùm enim verò quò magis constanter ac deuotè perseverent in suo statu, ac viduali continentia, ad iuti Spiritus Sancti gratia, dicemus aliquid ad hoc propositum.

QVOT SINT SPECIES
castitatis.

ET primùm dico tres esse species castitatis. Matrimoniale, viduale, & virginali, significatas per terram bonam, in quam cecidit semen, prout legitur in Euang. quarum prima reddit fructum trigessimum; secunda
sexa-

Matth. 13.

VIDUITATIS. 5

sexagesimum; & tertia centesimum. si quis igitur non possit reddere fructum hunc centesimum, ad minus conetur reddere sexagesimum, ut ostendat se liberalem erga benedictum Dominum Deum liberalissimum.

Causa aliquot propter quas in nouo Testamento laudatur castitas vidualis.

PRIMA, cum tota hominis perfectio, in recessu à carnalibus, accessuque seu appropinquatione ad Deum creatorem nostrum consistat, quod fit, querendo, contemplando, honorando, timendo, ac diligendo ipsum super omnia, quò totum Euangelium tendit ac respicit; merito laudatur castitas vidualis, quæ facile viduas ad hanc perfectionem adducit, faciens ipsas aptas ad contemplandum res diuinas, amandum Deum, conseruandum cor mundum, ac mentem in Deo quietam retinendam, nec minus hoc nomine viduæ maritalis foeliciores sunt habendæ, quæ propter carnales delectationes & varias occupationes in matrimonio occurrentes, ad hanc perfectionem diuini amoris difficulter peruenire possunt.

2 3 2. Q. 18

6. SPECIVM.

2. Quia vidua magis est libera à carnis molestijs, nihil enim est quod ad eò hominem separat seu disiungat à spiritu, & magis excæcet, in rebus divinis, quàm vincit in concupiscentia.

3. Quia mens humana eo maiori cō integritate, fervore, atq; sinceritate Deum amat, quò minus eius affectus diffunditur occupatur, spargitur, & detinetur circa res sensuales, carnales atq; caducas. ☉

4. Quia maritata gignit filios, quos educare dū parvuli sunt, quātū sit laboris, curæ ac sollicitudinis, & quam hoc magnū impedimentū sit, ad consequendā spiritualis vitæ perfectionem, docet quotidianā experientia. Sed vidua ab huiusmodi molestijs est libera quare multò melius potest servire Deo.

5. Vidua est magis libera non tantum à vitio carnis, sed etiam ab occasioneavaritiæ, ac superbiæ, quæ peccata sunt radices omnis mali. Necessè enim est, ut cōiugata se comptè ornateq; vestiat pro viri ac status sui conditione, ex quo læpè inter mulieres causatur vana gloria, superbia & invidia, quæ postea etiam multorum aliorum peccatorum sunt causæ, quia quod aliquando in sum pauperum gratia erogandum, hoc

v. 4. p.

V I D U I T A T I S . 7

vsu[m] propriu[m] cōuertit. Sed vidua incedet habitu suo nigro quē nō deponet; quare non est illi tantoperē necessariū colligere nūmos pro vestitu, neque illi est dedecus, sed potius honos, vili & abiecto habitu incedere; & propterea non habet inter alias superbiendi causam, neque præbet alteri occasionem peccandi.

6: Maritata non potest aliquando minus facere, quin se conferat ad conuiuia, nuptias, & alias solemniore[s], cum parentum vel consanguineorum, tum etiā amicorū conuentiones, in quibus non rarō committuntur peccata, præsertim hoc tempore. Ab hac distractione & peccandi occasione vidua plene est libera, quia se potest semper honestè excusare, quod hoc nō sit conueniens suo statui.

7: Quia viduarū status in se ipso consideratus, est frænum quoddam ad peccatū ac sanctè viuendum. Nam quando in illo iam versatur statu, non ampliùs illi hoc licitum est, quod forsitan licitū fuisset, quando erat maritata; Sicuti est conuersari cum hominibus, vagari per plateas, & fallere tempus nugis & fabulis inutilibus, in quibus maritata

a 4 magis

SPECVLVM

magis est libera, & libertas huiusmodi est causa multorum peccatorum, & ob id, vidua propter frænum sui status, non tot committit peccata, quot maritata committere solent.

8. Vidua cogitat ea quæ Dei sunt, ut sit Sancta corpore & Spiritu; maritata autem cogitat quomodo possit placere marito

9. Castitas vidualis laudatur non quod nubere malum sit, sed quia hæc castitas maior est & magis salutifera, & maioris etiam meriti ac præmij apud Deum, dummodo viduæ ita se gerant ut debent.

10. Quia vidua minus se occupat & minus est sollicita circa res mundanas & carnales quam maritata.

Postremo Etiam si secundæ nuptiæ sint licitæ, nihilominus tamen non sunt adeo honestæ uti primæ, propter diuersas causas, nã non ita plene seu integre representant illam conjunctionem Christi & Ecclesiæ, tanquam vnici sponsi, vnice suæ sponsæ. Et cum Deus velit cor hominis totum sequitur quod vidua melius illi potest seruire, quam maritata, quæ aliquando eò minus potest vacare deuotioni, si forsitan subinde habeat maritum moro-

VIDUITATIS

sum, & quod peius, si ille sit peruersus, sine deuotione, libidinosus, aut gulæ deditus, vel alia iniquus & impius homo, qui non permittat uxorem seruire Deo, sed illam semper impediatur, nunc murmurando contra illam, nunc rixando, aliquando etiam prouocando illam ad varia peccata, etiam ad libidinem, cum potissimum per hoc Diabolus intendat & operetur vt illa nihil boni faciat. Et plerumque viduæ quæ ad secundas nuptias transeunt, tales accipiunt maritos, Deo sic permittente qui noluerunt suæ solutionis seu liberationis gratiam agnoscere.

De veris viduis.

Plures sunt viduarum differentiz, aliquæ defuncto marito cogitant nubere alteri, & hæc quamuis viduæ sint, quæ corporaliter solatium mariti non habent, non tamen sunt viduæ, quoad mentem. Quia habent maritum in desiderio, quod desiderium potest esse bonum, & etiam malum; bonum, quando non potest viuere in viduitate, non habens inspirationem seruire Deo in tali statu, vel si esset in periculo cadendi in peccatum. Vnde dicit S. Paul: ad

a §

Tim-

10 PRAEFATIO.

Thimoth.: Volo ergo, iuniores nubere, fa-
 lios procreare, matres familias esse, nullam
 occasionem dare aduersario, maledicti gra-
 tia &c. Bonum etiam est, quando ipsa
 cognoscit quod non possit viuere casta,
 quia castitas est donum Dei, & non ita
 facile datur omnibus, & in hoc casu
 non esset malum iterum matrimonio
 se iungere. Nam etiam si hoc procede-
 ret ex mala radice nihilominus ta-
 men finis esset bonus. Est etiam bo-
 num, quando ipsa non haberet commo-
 ditatem rerum temporalium seu ne-
 cessaria vitae. &c. Verum si aliqua vellet
 ad secundas transire nuptias, propter
 solam libidinem, vel auaritiam, vel cum
 vellet qui multum haberet & magnas o-
 pes, aut propter superbiam, aut si quis
 magnae conditionis homo illam cu-
 pias in uxorem, vel propter amorem il-
 licitum, vel propter aliquam aliam pra-
 uam occasionem, vel peruersum finem,
 tunc absque dubio, illud suum dese-
 derium, esset peccatum. Tales igitur, quae
 denuo se volunt iungere matrimonio,
 non sunt verè viduae, nisi corporaliter.
 Aliae autem sunt quae non cupiant
 transire ad secundas nuptias, &
 haec in multiplici sunt differentia,
 quia

VIDUITATIS. II

quia earum viduarum multæ sunt:
 Nam accidit vt non velint maritum,
 aut quia non habent dotem, aut dubi-
 tant, & timent ne malè se matrimonio
 iungant, vel non vident modum aut
 media viuendi, vel propter alias occul-
 tas caussas, vel manifestas non possunt;
 & tamen earum conuersatio non est se-
 cundum statum vidualeni, quia nō ser-
 uant castitatem in secreto, & in aperto
 seu publico, etiam se tales ac tali mo-
 do demonstrant, vt dissoluti facilè in-
 telligant quid ipsæ desiderent. Ince-
 dunt enim valdè politè ac ornatè vesti-
 tæ, velis etiam aut sudarijs extensis, &
 crispatis crinibus. nō multum cooper-
 tæ in facie, oculis eleuatis sine pudore;
 libenter sunt in conuersatione iuuenū,
 cum illis rident, iocantur & innuunt
 res non licitas tales viduæ omninò fu-
 giendæ sunt, & nullo modo cum illis
 conuersandum est. Hinc S. Paul. dicit:
Adolescentiores autem viduas deuota,
cum enim luxuriata fuerint; in CHRIS-
TO, nubere volunt, habentes dam-
nationem, quia primam fidem iri-
tam fecerunt. simul autem & ociosa discunt
circuire domos, nō solum ociosa, sed & ver-
bosa & curiosa loquentes, qua nō oportet.

1. ad Tim. 3.

• • Satius

Satiùs igitur esset, tales iterum nubere
quàm indecenter viuere. Adhuc alie
viduæ sunt, quæ iam post deliberatio-
nem, statuerunt non amplius nubere
viuentes quidem castè animo & cor-
pore, verùm hoc non faciunt propter
amorem Dei, sed potius propter huma-
num aliquem respectum, vel amore be-
liorum, vel propter opes, vel quia me-
tuunt ne primo marito peiorem acci-
pian, vel demum quia ita natura sunt
affectæ, & quamuis secundùm opinio-
nem mundi, viuant honestè & Matro-
næ honestæ habeantur coram mundo,
nihilominus tamen tales, omnes mun-
dano seruitio sese addixerunt, viu-
tes quidem honestè, sed secundùm or-
dinarium politicè viuendi modum, &
cursum mundi. De rebus autem diuinis
parum sciunt, & minus faciunt, raro
orant, rariùs ieiunant, rarissimè confi-
tentur, & sic parum se exercitant in hu-
iusmodi rebus quæ ad pietatem & de-
uotionem spectant, raro etiam veni-
unt ad conciones, quas ego precor per
viscera misericordiæ Iesu Christi, ut il-
lam gratiam quam acceperunt à Deo,
non expendant ad honorem mundi,
sed ita ut recipiant præmium in celo,
& non in terra.

Iterum aliæ viduæ sunt, quæ firmū quidem fecerunt propositum seruare castitatē, & seruire Deo toto corde, sed & eę ad huc differētes sunt; quia aliquæ earum non possunt separari aut à filijs, aut à filiabus, vel ab alijs cōsanguineis, idque propter iuuentutem, quam solam relinquere non expedit, aut propter aliquod regimen siue necessitatis, siue Charitatis non possunt separari à familia, sed oportet illas omnino ita viuere, quasi in societate quadam, vt sint quodammodo matres familiæ, tales autem quamuis non sint omnino seruitio Dei addicte; nihilominus tamē quia omnem suam operam quam familiæ præstant faciunt amore Dei, qui illis retribuet in vita æterna largā mercedem, neque ob id vilo modo debent abstinere, ab ista sua sollicitudine. Nā qui contemnit aut negligit curam seu administrationem suorum, præsertim domesticorum, infidelis est & peior infideli vt dicit S. Paul.

Rursum sunt aliæ quidem desiderantes seruire Deo, & commodè possent separari à suis, magis liberè possunt vacare orationibus ac ieiunijs, sed non faciunt, aut propter pusillamini-

ratem aut compassionem, v eex alia
caussa.

Tandē adhuc & aliæ quædam repe-
riuntur viduæ , quæ separatæ ab om-
ni molestia & perturbatione munda-
na, nocte dieque seruiunt Deo in con-
templatione, tales sunt in statu ma-
gis tranquillo & magis dispositæ
ad acquirendam maiorem perfectio-
nem. Quo in statu fuit sancta illa vidua
Anna de qua dicit Luc. quod non dis-
cedebat de templo, ieiunijs, & oblecta-
tionibus , seruiens die ac nocte. Et
quamuis omnes viduæ quæ cupiunt ser-
uire Deo non possint habere istum af-
fectum & pium feruorem Annæ; co-
nari nihilominus debent ipsam imitari
quantum possint. Hinc concludimus
quod vera vidua ista sit, quæ non so-
lum seruat, & imposterū seruandi ca-
ritatem propositum habet, sed & se te-
ram Dei seruitio tradidit; Et quia isti
Dei seruitio nemo se recitè & bene
conformare potest, nisi cognoscat suæ
& mediæ , perueniendi ad hunc fi-
nem , dicemus quomodo vidua de-
beat actiones seu operationes ordinare
ac instituire, & quid pro hoc principa-
liter debeat intēdere, vt sciat operatio-
nes suas ad certam normam institue-

VIDUITATIS.

20, cum finis sit regula, secundum
quam res ordinantur.

De intentione Vera vidua.

Quando vidua deliberavit, & iam
statuit, esse melius vivere continenter,
habetque propositum constans ac fir-
mum, soli Deo servire, necesse est ut pri-
mum intelligat, quisnam huius vitæ
sit finis. ut sciat dirigere suas operatio-
nes & illas rectè instituere; Principalis
igitur finis propter quem non tantum
viduæ, sed quilibet etiam Christianus
debet rectè ac bene vivere, est honor
Dei, quem magis debet amare, quam
salutem propriam. Oportet itaq; dili-
genter curare, ut non blasphemetur
nomen D E I, neq; vituperetur fides
ac Religio Catholica propter nostra
mala opera, & hoc magis spectat ad vi-
duas, quam ad alias nonnullas perso-
nas, & propterea erunt mortificatæ &
maximè pudicæ. Nam, cū sint priuatæ
societate mariti carnalis, nō aliū quæ-
rent sponsum, quam Iesum Christum.
Et quando non videntur honestam du-
cere vitam, immo contrarium faciunt,
tunc alijs & murmurandi præbent oc-
casionem, & multa alia peccata, com-
mittendi, quæ tendunt in contemptum
& Dei & sui ipsius atq; in scandalū pro-
ximi.

V 659

Vera igitur vidua inflammabit cor suum Zelo honoris Dei, & proponet sibi potius mori, quam vt per ipsam vituperetur Deus creator suus.

Secundo studebit Saluti animæ suæ considerans secum, quòd in hoc mundo nō habeat permanentem locū, quia statutum est omnibus semel mori, & sic necessariò ad alterum ex duobus terminis perueniendum, vel ad vitam æternam, vel ad pœnas æternas. Quare cum vidua perdiderit omnem suam consolationem in hoc mundo, omnem diligentiam adhibebit, ne perdat etiam in altero; sed vt potius acquirat sibi cum beatis perpetuam lætitiã.

Quid requiratur ad vitam æternam consequendam.

Primò puritas Cordis, quæ consistit in emundatione conscientie per confessionem, & hæc procedit ex corde contrito, de omnibus peccatis mortalibus, & quantum est possibile etiam de venialibus.

2. Oportet mortificare omnem effectum rerum terrenarum & ostendere se tantum facere gloriam Paradisi, vt etiam
omnes

omnes huius mundi diuitiæ & honores sibi videantur nullius momenti & adeo abiecti, viles, atque inanes, quàm homines reputant lorum terræ. Nam anima quæ tendit ad perfectionem, debet quotidie examinare atque perscrutari suos appetitus, atque desideria, & quando cognouit seu animaduertit in se affectum ad rem aliquam terrenam, quantumuis minimam, quam videtur inordinatè amare, quantum fieri potest abstrahat affectum ab illa. Nam, in quantum homo, inordinato amore est affectus, erga res creatas, in tantum certiam non amat Deum; qui amari debet ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex omnibus viribus id est, ex toto intellectu, ex tota voluntate, ex tota memoria, atque omnibus alijs potentijs, & non permittat, vt intellectus suus aliud contempletur, intendat, vel intelligat, quàm solum Deum & hoc, quod ad illius gloriam ordinatum est, & suam voluntatem, neque amet aliū quàm ipsum; & si quid aliud amat, non amet, nisi quatenus ad ipsum ordinatum; sicut sponsa amat anulum mariti; propter amorem mariti: in sua quoque memoria, nō reponat vel con-

ser-

1. Cor. 10.

Matth. 5.

seruet aliud, quàm ipsum Deum eum
 suis beneficijs, & omnes operationes
 ad ipsum sint ordinatę sicut dicit Apo-
 stolus: *sive ergo maducatis, sine bibitis, si-
 ne aliud quicquid facitis, omnia in gloriam Dei
 facite.* Quamobrem oportet tollere af-
 fectum à rebus terrenis, & hoc modo,
 purificare cor, si velimus peruenire ad
 perfectum illius amorem, & ad perfec-
 tam quietē contēplationis glorię suę.
 Dicit enim saluator noster. *Beati mōdo
 corde quia Deum videbunt.* Et qui non
 habet semper oculum intentum adhęc
 puritatem non potest facere profectū
 aliquem in vita Spirituali, quia nescit
 quid facit. Omnia enim ieiunia, vigi-
 lię, orationes, elemosynę, lectiones,
 omnesque prædicationes ordinantur
 ad hanc purificationem, ad quam qui
 non tendunt multa committunt pec-
 cata & sæpè graua, quę vix credunt es-
 se parua, quia non sciunt neque vident,
 quam sint ea contraria puritati, in
 quam fixum non habent oculum, sed
 illi qui semper tendunt ad hanc purita-
 tem, vident omnia peccata etiam mi-
 nuta, de quibus dolent, quia animad-
 uertunt quod contaminant mentem,
 quam semper cupiunt mundare. Et
 possunt

VIDUITATIS.

19

posito, quod vidua suo iudicio non haberet affectum, ad vllam rem creatam, ignorat tamen an sit in gratia Dei, sicut dicit scriptura. Et propterea ponuntur hic aliquot signa seu inditia, per que conijci potest vtrum anima sit in gratia Dei.

1. Si sibi nō est conscia alicuius peccati mortalis de quō non sit verē & bene contrita ac confessa.
2. Si sentit tedium huius mundi.
3. Si in se habet vehemēs desiderium ad patriam cælestem.
4. Si delectatur sacris scripturis, atq; rebus diuinis.
5. Si habet aliquem gustum in orationibus.
6. Si libenter audit verbum Dei.
7. Si sæpius sentiat in se diuinam seu internam inspirationem, & si similes alias diuinæ gratiæ coniecturas habeat, quæ sunt quasi infinitæ, cognitæ tantum à sanctis, qui se exercent in diuinis contemplationibus, per quas se sentiunt quodammodo multis modis certificatas quod sint in gratia Dei.

Si igitur non habent ex his signis, prosternant se ante pedes crucifixi & plac-

plangent quotidie peccata sua idque tã
 dtu, donec sentiant aliquam in eternam
 inspirationem & consolationem S. Spi-
 ritus, per huiusmodi enim spem nobis
 dat, quod peccatum per gratiam sit re-
 missum & condonatum. Talis etiam
 vidua oportet sæpius confiteatur, & se
 iustorũ ac piorũ hominũ orationibus,
 magna cũ animi humilitate commẽ-
 det. Si autem, in se senserit signa diuinę
 gratiæ, non propterea elato erit ani-
 mo. Nam inter virtutes, sola perseverã-
 tia coronatur, immò persistat in maxi-
 mo timore cum recordatione tempo-
 ris præteriti, considerando singularem
 gratiam Dei erga se, qui illam & de
 mundo, & de lupis & c. eripuit, consti-
 tuens in gratia sua, & hoc beneficium
 seu donum maius est, quàm si fecisset
 illam Regnam mundi. Nam omnes
 totius mundi Thesauri non possunt
 dare vel minimam guttulam, vnus
 saltem gradus gloriæ, quem tamen
 gradum dat gratia.

*Documenta quadam S. Pauli qua spectant
 ad viduas.*

1. Timoth. 5. Scribens S. Paulus, ad Timoth. di-
 cit, *viduas honora*, illas nempe, quæ be-
 ne familiam suam, non tantum filios,
 & filias, nepotes & alios consanguineos
 os seu.

V I D V I T A T I S. :24

os seu cognatos, sed omnes suos sub-
ditos instruendo illos in bonis mori-
bus & virtutibus reprehendendo & cor-
rigendo illos quando errant.

2. Dicit vt viduæ sperent in Deum,
& confidant in misericordia eius & in
ipso solo quærant omnem consolationem
suam, eleuantes mentem suam in Deum,
& hoc semper magna cum humilitate,
& quoties possunt fundant semper ar-
dentes orationes implorantes sæpe di-
uinum auxilium, quo præseruentur à
malis, liberentur à peccatis & replean-
tur donis gratiæ suæ, atque tandem di-
rigantur ad æternam fœlicitatem.

3. Dicit, quod vidua quæ viuit in de-
litij, in consolationibus mundanis, in
iocis, ac risibus, vel in alijs similibus
vanitatibus, viuens mortua sit. Nam
quamuis viuat corpore, in anima ta-
men mortua est, per peccata, nec potest
facere quidquam, quod vitam æternam
consequendo sit meritum.

4. Præcepit viduis, vt sint irreprehē-
sibiles, hoc est, omnibus bonum ex-
emplum præbentes, & vt non solum
sibi caueant à peccatis mortalibus, sed
etiam magna cum diligentia, & quan-
tum fieri potest fugiant venialia. Hinc
manifestum est quàm necessarium sit
vt

vt viduæ viuant maturè, timoratè de
deuotè, & cum maxima circūspectio-
ne seu custodia ad exemplum S. Iudith
de qua scriptum est: *Nec erat qui loque-
retur de illa verbum malum.*

cap. 3.

5. Dicit quod vidua frequenter de-
beat cogitare de rebus diuinis vt sit
sancta corpore & spiritu.

*Quomodo quadam vidua qua alijs magis
prestant, maius habeant meritum.*

1. Iste sunt quæ remanent viduæ, cum
adhuc sint adolescentiores, & aptæ seu
idoneæ Matrimonio; tales enim cæte-
ris plus meriti habent apud Deum, si
tamen ita permanserint propter amo-
rem. Diuinæ Maiestatis.

2. Si sint formosæ, diuites nobiles, &
aptæ secularibus negotijs.

3. Et iste plus meriti habent, quæ pro-
pterea tantum viduæ manent, vt eo pu-
tius ac quietius Deo seruiant, suæque
diuinæ Maiestati magis placeant, non
propter filios, suos, quia tales viduæ
parum vel nihil meriti sibi acquirunt.

De verarum viduarum sollicitudine Secunda.

1. Sicut Turtur, est animal castum; nã
vbi semel perdidit fociam, nunquam
amplius alteri associatur, sed toto vitæ
suæ tempore gemibundus & solitarius
circumuolat; sic etiam vidua, vbi mari-

suam

tum suum perdiderit, firmum faciat propositum, non se coniungendi amplius alteri sed quod deinceps velit seruire Deo toto corde, & reputare se viduam, nā quoad corpus, quā quoad spiritū. Quoad corpus, quia perdidit maritum suum carnalem, & quod spiritum, quia necdā separata est à Christo sponso spirituali.

2. Quia non potest amplius recuperare maritum carnalem defunctum, diligenter cauebit immorari debet, ne etiam perdat sponsum animæ suæ, sed ut illum inueniat in altera vita, in qua fortassis recuperabit simul etiam maritum suum carnalem.

3. Cū sit in statu viduitatis, cogitabit, quod nō velit posthac viuere in delitijs, gaudijs mundanis, seu humanis consolationibus, sed potius semper in gemitu & planctu.

4. Secundum laudabilem consuetudinē, viduæ nigro vsuntur habitu tempore luctus, seu viduitatis suæ, & plerumque multum sunt velatæ vel coopertæ, hic habitus vt indicat luctum, sic & frequentes lachrymas, & non risum vidua igitur cōsiderado, quod in amissione mariti, omnē perdidit consolationē mundanam simul etiam pro certo
habe.

habeat & cogitet sibi amplius non li-
 cere. huiusmodi quærere solaria; &
 quod adhuc longè absit à celesti patria
 vidua quidem hinc reputata, à vero
 sponso Iesu Christo, sed cum pericu-
 lo non inueniendi forsan vnquam, si
 curra post peccata seu desideria sua.
 Debet igitur semetipsam colligere,
 & totaliter separari, à conuersationi-
 bus secularibus; & (vt inquit Aposto-
 lus) non debet se conformare huic sa-
 culo, sed quotidie magis quærere re-
 nouationem internam.

5. Totaliter abstinabit à conuersati-
 one & familiaritate hominum exte-
 norum, qui non sunt cōsanguinei, vel
 aliquid negotij cum ipsa habeat, maxi-
 mē si sint iuuenes. Quia ex tali conuer-
 satione semper aliqua generatur rubi-
 go peccati, & nota infamiae. Et si ipsi
 iuuenes vtrō sese ingererent, cum ali-
 qua præsumptione seu arrogantia, vte-
 tur vidua & grauitate & asperitate ali-
 qua in loquendo, atq; talem illis offē-
 det vultum, vt omnino desperent se
 ad illam vlium habituros aditum; Nā
 hoc hominum genus vbi animaduer-
 terit, vel in risu, vel ex aspectu, vel ex
 verbis leuioribus, aut tuauioribus, mu-
 tati mulieris fidem & animā, ipsam
 que

que ad suam voluntatem facile inclinaturam, tunc mille modis & artibus etiam sub specie boni, si à Diabolo paulatim instructi, & edocti, accedunt, & tentant, & sæpè suum assequuntur intentum, quod non fuissent consecuti, si in principio vidua se ostendisset alienam ab huiusmodi rebus.

6. Quantum fieri potest fugiet consortium & familiaritatem, etiam suorum amicorum & consanguineorum, præsertim ab illorum qui sunt ex parte mariti, à cognatis & à germanis eius fratribus, maximè iunioribus, abstinabit, eo saltem modo, vt cum nullo habeat arctam familiaritatem. Nam concupiscentia eò magis inflammatur & incitatur contra rationem, quantò eius operatio strictius aut seuerius est lege prohibita, vnde nisi acrius fuerit repulsa ab initio, propius semper se adiungit, & tendit ad res maximè & ad operationes planè bestiales. Hinc multi reperi fuerunt & etiamnum de præsentibus non exiguo numero reperiuntur, qui propter talem conuersationem seu familiaritatem, nec habuerunt nec habent vllum respectum, aut reuerentiam vel sanguinis, vel etiam prohibitionis legum, sed vniuersi sunt sicut equus & mulus

b

mulus

mulus in ipsam proprijs sanguinis
 spurcitiem, idque etiam in proximo
 gradu; Quare cum cognatis, cōsanguini-
 neis, vel etiam fratribus, hoc tantum
 sufficiat quantum loqui necessarium
 est. Et in rebus domesticis, vel spiritali-
 bus, vel etiam alijs necessarijs potius
 deficiat, quàm superabundet, etiam
 vidua esset vetula, vel illius saltem aeta-
 tis, quod nihil periculi foret timentis,
 nihilominus tamen huiusmodi fami-
 liaritas illi non conueniret, quia etiam
 adolescentioribus viduis res mali ex-
 pli, quia hoc modo mens abstrahitur
 cōtemplationibus & orationibus, vel
 etiā propterea quia nimia familiaritas
 parit contemptum, atque sic illi non
 defertur debitus honor, ac reuerentia
 & per consequens, etiam illius docu-
 menta parum iurant, vel ædificant.
 7. Vidua quoque fugiet conuersatio-
 nem fœminarum extranearum, sine
 ignotarum, hoc est sanguine vel affi-
 nitate sibi non coniunctiarum & cum
 quibus nihil negotij habet, potissimum
 tamen vitabit iuuculas & vanas; nam
 vt dicit Salomō, *Amicus stultorum som-
 nis efficitur*, videndo enim vanum illu-
 rum vestitum, & audiendo verba leu-
 ra, ex huiusmodi mundanæ conuersa-

Prover. 13.

VIRGINITATIS.**¶**

vidnis consideratione, eor illius quasi
iaculo quodam ignito perfoditur, hinc
paulatim crescent vana desideria & il-
linc recedent ab illa bonæ cogitatio-
nes, & hoc modo adeò erit intricata,
vt etiam maxima cum difficulta-
te vix eadem possit redire ad eor. Om-
nino igitur huiusmodi conuersationes
fugiendæ sunt, etiam si multò antè fuis-
sent inchoatæ.

Necesse est, vt sibi bene caueat à ni-
mia familiaritate, non tantum consan-
guinearum, sed etiam domesticarum
suarum, quia præbent occasionem, vt
mens extrauagetur, & distrahatur, & sic
occasione huius conuersationis op-
tet etiam conuersari cum alijs extrane-
is, vtriusque sexus personis, quæ illac
veniunt inuisum, & cupiunt se dome-
sticis associari. Solent enim multi disso-
luti etiam hoc medio quandoque vri;
Nam quâdo non possunt liberè, vt op-
tant loqui cum amica tua, quærunt oc-
casione amicitia cum aliquo suo co-
gnato, & hoc medio introducuntur ad
illius colloquium. Oportet igitur om-
nem fugere familiaritatem & quan-
tum fieri potest, solitariam vitam du-
cere ne aduersarius noster, vllam occasi-
onem intradi habeat.

D 2**Postre-**

Postremò etiam vidua cane peius & angue fugiet conuersationem quorundam hominum, qui vocantur spirituales, sunt tamen seculares. Quia frequenter se spiritus conuertit in carnem; homines enim verè spirituales fugiunt foeminas; & sic, foeminae verè spirituales fugiunt etiam homines; Ita quoque vidua, quæ conuersationem & familiaritatem habet, cum eiusmodi hominibus, maiori se exponit periculo, quàm aliæ. Nam tentatio quò magis est occulta, & subtilis, atque plus prætextu vel specie spiritus palliata, eo periculosior est. Quidquid igitur cum tribus de Deo & rebus diuinis est tractandum, hoc paucis expediatur verbis absque vlla conuersatione seu familiaritate, & non est loquendum istis, nisi in præsentia aliarum personarum, idque breuiter & rarò. Nam, quemadmodum S. Ioannes dicit; Totus mundus in malo ligno positus est, & maximè hisce nostris temporibus.

De virtutibus & operibus spectantibus ad ipsas viduas.

1. Vidua, quantùm fieri potest, operetur, quærat veram & spirituales pacem & quietem.

& quietem mentis in Deo, illi q; seruire mundo corde, & suauiter inhætere studeat. Sciat autem se hoc non posse præstare, nisi sit patiens in aduersitate, & non turberur omni re minima. Necesse igitur est, vt Deum semper habeat præ oculis, quia sic offensionem Dei euitabit, & libera erit ab ira, tristitia, impatientia, & omni amaritudine animi.

2. Contemnet consolationes mundanas, repellet à se omnes delectationes sensuales, & vitabit immodicos risus, facerías, & omne genus dissolutionis, neque in cibo & potu, quare oblectationem vel gustum, sic etiã in somno, & molli atque superfluo vestitu, qui sit tantum secundum decentiam, & ipsius naturæ atque necessitati conformis.

3. Sæpè deuotas fundet preces, idque in Ecclesia & sub diuinis officijs, & domi occupata sæpius in Deum eleuabit mentem orando, & meditando, sicut faciebat sancta illa vidua Anna; *que nõ discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruans nocte ac die.* Luc 2.

4. Proprium corpus mortificabit ieiunijs, vigilijs, ac disciplinis, sicut dicebat S. Paulus, *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo,* sicut etiam faciebat

b § Anna

Iudith. 8.

Anna; similiter legitur de Iudith vidua quod portaret cilicium & ieiunaret exceptis festis. Huiusmodi enim leiunia & carnis macerationes, admodum necessariae sunt viduis, praesertim adolescentioribus, in quibus caro semper pugnat aduersus spiritum, debent tamen esse discretæ, ne nimium debilitetur corpus, & postea non possint seruire Deo.

5. Quantum potest se exercebit in operibus misericordiae, seruiendo pauperibus, & infirmis, visitando, consolando, & hospitio illos excipiendo, atque vestiendo. Sicut dicit scriptura; *Frangit esurienti panem tuum, & egeros vagos inuoc in domum tuam. cum videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris.*

Hai. 58.

6. Non cutabit vidua ornatum in vestitu, neque vestes habebit sumptuosas, vel vanas, sed simplices & modestas, ne aliquem hoc modo prouocet ad illicitum amorem, & carnalem. Nam S. Hieronymus dicit, praebere saltem occasionem (etiam si inde non oriatur malum) est peccatum.

7. Non sit Vagabunda, nec circumuecat domos, sed diligat stare domi suae quantum fieri potest, & ibi semper sit occupata circa salutem animae suae, &

cut legitur de Iudith. quæ in superiori-
bus dom^o suæ fecit sibi secretū cubiculū, *Iudith. 8.*
in quo cū puellis suis clausa moraba-
ur.

8. Debet vidua esse timorata, sobria
modesta, humilis, amore Dei flagrans,
frequens in Ecclesia, ac super omnia in-
cedere demissis oculis, vitare conuiuia;
dolere ac poenitentiam agere de pecca-
tis præteritis, satisfacere pro defuncto
marito, deniq; esse debet in omnibus &
per omnia exēplaris & irreprehēnsibilis.

Documēta aliquot D. Augusti pro viduis.

Primo, inquit D. Augustinus, Viduas
non esse laude dignas, ex eo quod ha-
beant filios; sed quod eos bene ac piē
educauerint, retrahendo ac coercendo
à malo, & instituendo in bono.

2. Docet ne contemnant alias, quæ
ad secundas & plures etiam nuptias,
transeunt. Nam & ipsæ idem fecissent,
nisi Deus illis dedisset gratiā & auxiliū.

3. Ne minorē adhibeāt diligētiā vt Deo
placeāt quā maritatae vt placeāt mari-
tis suis. Quò enim magis Deo placue-
rint, eò magis beatę dicēdę sūt. Huic er-
go studeāt placere, interiori mētis pul-
chritudine, omniq; virtutū genere scite
exornēt, præcipuē humilitate, castitate,
sapiētiā & dilectione, & loco delectati-
onū carnaliū, oblectēt se cōsolationib^o

spiritalibus, hoc est lectione sacra, oratione, psalmis & hymnis, bonis ac pijs cogitationibus, frequenti etiã bonorum operũ exercitio, spe vitæ æternæ; eleuatione cordis in Deum, cū gratiarũ actione de omnib⁹ beneficijs suis,

4. Monet ne dent operam Māmonæ, & cupiditati diuitiarũ, neq; illũ affectũ & amorem apponant pecuniæ, quæ erga defunctum maritum habuerũt. Vnde scriptura dicit: quod nihil sceleratius & iniquius, Quã amare pecuniam Procurabunt igitur vt in seipsis amor diuitiarum extingatur, sicut paulatim extinguitur amor erga defunctum maritum, corq; accendatur amore ac desiderio tubueniendi pauperibus elemosynis; Nam elemosyna multũ iuuat viduas, ieiunia quoq; & vigiliæ, quæ cum discretionẽ ad honorẽ Dei instituantur, quãuis per se videantur satis molestæ, in dilicias & consolationes spirituales conuertuntur. Quia amanti nihil difficile, ex quo quis enim etiã molestõ labore capit delectationẽ; Quod facillẽ apparet, & clarum est in venatoribus, piscatoribus, & similibus alijs; Verũ magna est miseria humana quod tantoperẽ delectetur molestõ ac laborioso desiderio, capiendi feram aliquã, & nul-

& nullatenus delectetur simili desiderio seu labore, acquirendi & inueniendi Deum.

5. In eo sint totæ, vt præbeant de se aliquod experimentū, seu bonū exemplū, non vt propterea laudentur, sed ad honorem Dei, & ædificationem proximī; qui enim bonum nomen seu famā negligit, crudelis est, & qui malum præbet exemplum, occidit proximum spiritualiter; hinc non tantū debent abstinere ab omni opere vitioso seu malo; sed etiam ab omni specie mali, ne se reddāt suspectas. Et si fortassis maligni aliqui, ex melle fel suxerint, hoc ferent patienter, & quantū ad se attinet lætabuntur in Domino; quia copiosa erit merces earum in cælis, si tamen perseuerauerint vsque in finem.

6. Quamuis viduæ sint diuites, nobiles, sanctæ, & habeant filios ac filias, oportet nihilominus semetipsas reputēt planè desolatas, spernā q̄; omniū solatia præter vnus Dei, cogitē q̄; sēper in corde, se esse peregrinas & exules in hac lachrymarū valle, hinc expositas multis periculis, & procul valde à solatio gerno; & se adhuc dubias ac incertas, an ad illam cælestē gloriā sint peruenturæ. Quare exclamēt cū Propheta dicendo,

Psalm. 119. Non mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitans cum habitantibus Cedar, multus incolatus fuit anima mea. Et cum Apostoli plangendo dicant: Infelix ego, quis liberabit à corpore mortis huius?

Rom. 7.

7. De filiis suis non debent gaudere multum, nisi in quantum viderint illos timere Deum, & vivere laudabiliter. De insuperabili patientia quam viduae debent habere in omni sua aduersitate.

Eccl. 8.

Famosissima illa & sapientissima Vidua Iudith, omni virtutum genere ornata, exhortatur etiam viduas ad patientiam in rebus aduersis, pulcherrimis illis verbis, quando dixit. Memores esse debent quemodo pater noster Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus. Dei amicus effectus est, sic Isaac sic Iacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui tentationes non susceperunt cum timore Dei, exterminati sunt ab exterminatore, & à serpente perierunt. Humiliemus igitur animas nostras in spiritu contrito & humiliato, & seruiamus Deo illiusque in rebus aduersis consolationem humiliter expectemus, reputantes quod omnes tribulationes & afflictiones eueniunt nobis, ad emendationem nostram & in bonum.

Conf.

*Causse aliquot, cur vidua debeant esse
patientes.*

1. Quia aduersa patienter ferendo, cō- *Luc. 1.*
formant se omnibus Dei electis, utpo-
te S. Patriarchis, Prophetis Apostolis, &
omnibus alijs sanctis, qui quò Deo fue-
runt Chariores, & magis dilecti, eò gra-
uiores & duriores aduersitates passi
sunt in hoc mundo.

2. Quia sufferendo fortiter & alacri- *Apocal. 3.*
ter tentationes & aduersitates, fiunt a-
mici Dei, ut legimus de Abrahamo.

3. Quia possidebimus animas nostras
in cælo, ut dicit Euāgelista qui non est
patiens, non intrabit in regnū cælorū.

4. Quia exerceri & probari in tribula-
tionib⁹ & aduersitatibus, est certū indicium
singularis Dei amoris erga nos, sicut di-
cit; Ego quos amo arguo & castigo. Si igitur
à Deo cupimus amari, gaudeamus &
lætetur, in signis huiusmodi sui amo-
ris, hoc est in aduersitatibus & tribula-
tionibus.

5. Pari libenter, non tantum est ami-
citæ Dei, & diuini sui amoris erga nos
indicium; sed etiam quod sumus filij
eius &c. Sicuti S. Paul. dicit.

b 6

6 Qui 1. Cor. 11.

*Tob 3. in
fine.*

6. Qui sunt patientes in aduersitatibus propter amorem Dei, non tantum à sua diuina Maiestate coronantur in caelo, sed etiam in hac vita lauauerunt ac multipliciter consolabuntur. Vt dicit Tobias, *quia post tempestatem tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum exultationem in fundis.*

7. Quia per tribulationes & persecutiones mundamur à vitijs præteritis, & præseruamur à peccatis: vnde dicit Tobias ibid: *Benedictum est nomen tuum. Deus patrum nostrorum. qui cum iratus fueris misericordiam facies & in tempore tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te.*

Psal. 91.

8. Quia tribulationes nos disponunt ad gratiam Dei & reddunt nos dignos sua præsentia, & conspectu diuino, sicut ipsemet dicit in psalmo, *Cum ipso sum in tribulatione*; Et propè est his Dominus qui tribulato sunt corde. S. Martinus dicebat: quòd misericordia Dei, hominibus tribulato specialiter adesset.

9. Per tribulationes conformamur Christo, qui passus est pro nobis, si igitur cum Christo volumus regnare in altera vita, non recusemus etià hinc pati cum illo, quia vt dicit Apost. *Si patimur cum Christo, & conregnabimus.* Et S. Petrus dicit, *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens*

exemplum, ut sequamini vestigia eius.

10. Per aduersitates & tribulationes præ-
sētis vitæ liberamur à supplicijs futuris;
& sic cū humilitate ac deuotione suf-
ferre tribulationes, est compendiosa,
immo rectissima & optima via perue-
niendi ad cæleste regnum.

De ieiunio Viduarum.

Quia caro vt dicit Apostolus con-
cupiscit aduersus spiritum, utq; semper re-
pugnat. Et è contrario: spiritus aduersus
carnem; tamen necessarium est nutri-
re hanc nostram carnem, sicut idem
quoque alio in loco dicit: Necessè est,
vt, qui in hoc mundo vult bene viuere,
ea in abstinendo discretionè vtatur, ne
limites excedat in macerando & affli-
gendo corpus suū nimium, etiamsi nō
sit ad eò negligens, vt sinat crescere spi-
nas carnis ad suffocationē spiritus, sed
scire hanc mediocritatē & discretionē,
summo opere est necessarium nostris vi-
uis, quibus conuenit & expedit sæpè
ieiunare & orare. Verū est, quod de hoc
non possit dari certa regula propter cō-
plexionum diuersitatem, & alias cir-
cumstantias; nihilominus tamen pos-
sunt præscribi aliquot regulæ genera-

Gal. 5.

les, secundum doctrinam Sanctorum,
 & imprimis quoad ieiunia Ecclesie, Vi-
 dua sana & non habens legitimam ex-
 cusationem obligatur ad omnia ieiunia,
 à S. Matre Ecclesia indicta, eaque
 deuotè seruare debet. Et quia Dominus
 Saluator noster dixit Hospiti seu stabu-
 lario. *Quodcumq; supererogaueris, ego tibi
 rediero reddam tibi.* Ultra ieiunia Ec-
 clesie debent adhuc certis diebus i-
 dem obseruare & ad minus vnà saltem
 vice in septimana ieiunare. hoc est fe-
 ria sexta, ob reuerentiam & memoriã
 passionis Domini nostri Saluatoris, &
 si pro sua deuotione vellet adhuc ad-
 iungere aliquem alium diem, vtpotè
 feriam quartam, vel Sabbathum, valde
 bene faceret. dum modò hoc fieret cu-
 micaialis, id est semper cū discretionè.
 Secundò notandū est, quod adhuc ali-
 ud sit ieiuniū, hoc est viuere temperatè
 & ad necessitatem tantum sumere ci-
 bum, in illa quantitate quam natura
 requirit, neque etiam circa hoc certa
 regula dari potest; sed quilibet pro se
 mediante deuota oratione, & illumi-
 natione Spiritus sancti, hoc facile ob-
 seruare & addiscere potest; debet tantò
 in hoc semper perpendere, vt sibi po-
 tius aliquid detrahat, quàm nimium indul-
 geat.

Inc. 10.

geat; Quia natura est paucis cōtēta, atq; simplicibus. Et viduæ exhortādæ sunt ad sobrietatem, & ad parcè viuendum quotidie; Quia hoc etiam si conueniat omnibus hominibus, cuiuscunque sint conditionis, nihilominus tamen specialiter conuenit viduarum statui, quia vidua est in statu continentia, quam & ipsam decet temperanter viuere.

3. Abstinebit à superfluis sensuum suorū oblectationibus. Quia & status & habitus viduarū indicat mortificationē, & quodāmodo perpetuū luctū. Hinc S. Paulus dicit, *Qua in delirijs est, viuens mortua est.* hoc est quoad Deū & gratiā 1. ad Th. 5. morib. 6. 5. eius; unde, omni in loco debet cohibere & auertere oculos suos, ne videant vanitatem, & hoc potissimum in Ecclesia & locis publicis, alioquin & sibi & alijs dabunt occasionē scandali; Hoc enim sciant pro certo, quod facile cognoscatur ex oculis mulieris & pudicitia decus in mente, & grauitas in vita.

4. Curabūt vt aures ieiunēt, ex omnib⁹ pernitiosis, & inutilibus verbis, que audiri nō debent, multo minus dici, cōsiderantes, quod iudiciū Dei adeo strictū & rigidum erit, vt etiam nobis coram ipsius Tribunali, de omni verbo etiā inutili, sit strictissima reddenda ratio.

Maximè tamen cauere debent, ne detrahentibus, & de proximo suo malè loquentibus aures præbeant, quia non minus peccat, qui auscultat, quàm is qui malè loquitur, immò multò grauiùs. Verùm quia difficile est conuersari cum hominibus qui volubilem seu labilem habent linguã, & ab ijs nõ audire maledicta verba, seu murmurationes; omninò necessarium esset, fugere quantum potest omnem conuersationem; maximè hoc nostro seculo, quo, etiam personæ quæ alioquin apparent spirituales, & bonæ vitæ planè nesciunt loqui aliquid de rebus diuinis seu spiritualibus, vel etiam de vita religiosa, nisi statim immisceant aliquid de defectibus proximi sui. Quotidie igitur oportet firmum facere propositum, non velle vnquam loqui de proximo suo malum, aut aliquid in stri in genere vel in specie; neque de re manifesta vel publica, aut alioquin secreta excepto tali casu, quo ipsa charitas nos constringeret, pro emendatione seu correctione proximi loqui, tali qui & sciret & posset ipsum cū spe boni fructus admonere, vel ad alium bonum finem. Ad refrenandum autem melius & faciliùs nõ tantum linguam, sed & audi-

tum

tum; oportet facere singulis horis & momentis nouum propositum loquendi raro & parum; & vix tantum quantum necessitas ipsa postulat, & paratio est de auscultando. Nam Salomon

dicit. *In multiloquio non deerit peccatum;*

Prover. 10.

& S. Iacobus idem ait. *Si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir;* & sanè

Iac. 3.

ipsa quotidiana experientia hoc satis docet, nam vbi tantum quis inceperit loqui, verbum trahit verbū, & paulatim

peruenitur à bonis ad verba otiosa, &

ab his tandem prorumpitur ad detractionem, ynde graua postea contrahuntur peccata, de quibus homo non cogitat, & ideò parū curat. Et inter peccata venialia nullum est (meo iudicio)

quod hominem magis retrahat, seu retardet ab oratione & deuotione, atque ipsum multiloquium. Propterea dicit

S. Iacob. *Si quis autem putat se religiosum esse, non refronans linguā suam, sed*

seducens cor suum, huius vana est religio.

S. Debet vidua etiam diligenter curare vt ipsius odoratus ieiunet, & omnino caueat vt nullo delectetur odore, qui ad lasciuiam seu libidinem incitandi an-

sam præbeat, huiusmodi autē sunt oleū vnguēra, pulueres, diuersę species aquarū distillatę, &c. quibus vtuntur nō loco

medi.

medicinæ, sed potius pro sensuali delectatione, similia enim videntur ostendere, aliquod indicium malæ conscientia, & exiguæ pudicitia in illis personis quæ his vtuntur; Non minus etiã sibi cauere debent, ab omni odore quo imbuere solent vestimēta sua, vel pannos lineos, Vela, vel alia sua ornāmēta, sub pretextu & honesta excusatione conseruandi res supradictas, cum reuera faciant propter solam sensualem delectationem. Nam alioquin constat quod huiusmodi faciliori negotio, alijs quibusdam remedijs conseruari possunt. Huiusmodi igitur odorū genera, omnibus modis non tantum vicijs prohibita sunt, sed etiam quibusuis personis spiritualibus, quæ potius reddere debent, bonū odorem, & conscientia rectè, & vitæ sanctæ, idque omni loco vbi vixerint, nam sensualis ille odor, in conspectu sanctorum Angelorum fatet.

6. Debet etiam ieiunare gustus ab omnibus rebus sensualibus, naturæ non necessarijs; Hoc ieiunium est occultum, & quædam abstinentia quæ non videtur; & propterea ultra hoc quod iam dictum est superius de ieiunio, adiungemus & hæc quæ sequuntur.

V I D V I T A T I S .

48

tur, nempe quod homo quotidie possit
ieiunare, à sensualitate gustus, abstinē-
do se ab omnibus rebus, quæ potius sūt
incitamenta ad indulgēdū gulæ, quā
ad satisfaciendum naturæ, & simplici
necessitati, & sæpissimè accidit, ut res
huiusmodi sint homini magis noxiæ,
quàm utiles. Attamen quia manifesta
abstinentia caussat vanam gloriam, ex-
horror vos seriò, ut eam quantum fieri
potest occultetis coram vestris com-
mentalibus, verbi gratia. Quando mā-
ducais cum vestra familia, vel cum a-
lijs personis familiaribus, non debetis
omniò abstinere ab huiusmodi cibis,
sed de singulis gustare aliquid, vel acce-
ptare bonam partem, interim poterit
occultè & dissimulanter relinquere, id,
quod magis delectat, vel in totum, vel
ex parte, idque eum in finem, ut nun-
quam satiatur appetitus, sed potius reti-
neat desiderium illius cibi, quem sic re-
liquit intactum, ut hoc modo refrēnā-
do & mortificādo tale desiderium, habe-
atis meritū apud Deū, & scitote, quod
hæc, licet exigua videatur abstinentia,
magna tamē est, & non exigui meriti,
quando propter amorem Dei, & in me-
moriā passionis Domini nostri Iē-
sū C H R I S T I abstinemus etiam
à cibus

à licitis; & quando non sequeretur aliud bonum, ad minus hanc inde capimus utilitatem, quod quoties in mentis abstinemus ab aliqua re etiam minima, tunc in illo instanti recordamur & cogitamus de Deo, cuius solius amore talem meritorium facimus actum, scilicet abstinentiæ, & ista memoria grata est sæpe diuinæ Maiestati. Etiam aliquando Deus, eodem tempore pro remuneratione, dat homini sic abstinenti, de suis cibis cælestibus talem gustum & suauitatem, quæ sit super quemcumque cibum & gustum corporalem.

7. Ieiunabit quoque vidua à tactu, & non tantum cauebit sibi ab illicitis tactibus, sed etiam à licitis, tam circa se ipsam, quàm circa alias personas. Nã delectatio tactus ut est subita & vehemētissima, ita etiam statim quasi absorbet ipsam rationē; hinc plurimi homines utriusq; sexus, ad lapsū venerūt ex solo manuum tactu, & quamuis videatur res nullius momenti seu considerationis, sibi invicem tangere manus; nihilominus tamen sæpe ad instar alicuius sigilli tenerę ac molli cereę impressi, hoc causat, ut tangendo solum in sua manu relinquat impressionem; Caro enim feminae ad instar est cereę quæ si ab homine

homine tangatur, relinquit aliquod
 suæ impressionis vestigium, quod po-
 stea difficulter dissoluitur, seu ex animo
 euacuatur. Quapropter B. Iordanus,
 qui successit S. Dominico in regimine
 suæ religionis reprehendit quendam
 ex suis fratribus, quia pudicæ cuiusdam
 ac honestæ vitæ mulieris tetigerat ma-
 num, dicendo ipsi, fili, terra bona est &
 aqua bona est, nihil omnisus tamen ex
 commixtione vtriusq; solutum. Sum-
 mopere igitur necessarium est, vt Vi-
 dua valde sit cauta circa hunc sensum.
 Nam cum illa hæctenus huiusmodi de-
 lectationis habuerit experientiam,
 quæ nunc illi in hoc statu omnino est
 prohibita, posset hic ignis, facilius in
 ipsa, quàm in aliqua alia quæ hoc nunquã
 probasset, vel talem non haberet prohi-
 bitionem denuò accendi, & propterea
 tutius est vt lōge absit à tali occasione,
 & diligenter sibi caueat à recorda-
 tione rerum præteritarum. Ad hoc au-
 tem consequendum, operæ precium
 est, vt vidua non tantum exterioribus,
 sed etiam interioribus sensibus, stri-
 ctum & rigidum indicat ieiunium;
 Nam sicuti foris se abalienabit & ab-
 stinebit, ab omnibus eis quæ sensibus
 sunt delectabilia, sic etiam non permit-
 .ct.

40 S P E C V L U M

ret, ut intus subrepat vel subintret aliqua extra vagans phantasia seu imaginatio, immo potius curabit, ut quantum humanum fieri potest, omnes illius cogitationes sint de Deo, & diuinis rebus si tamen aliquando occurrunt cogitationes vanæ & immundæ, absque vlla mora sunt reiiciendæ, & expellendæ, & statim confugiendum est ad orationem, ad meditationem, vel aliquod aliud pium exercitium, ut cor semper sit purum ac mundum in conspectu Dei, quia Iesus vult cor mundum, vult mentem puram. Omnia hæc ieiunia obseruabat vidua illa Anna. & propterea peruenit ad tantam puritatem cordis, ut etiam merito digna fuerit habere spiritum prophetiæ, & annunciare filiis Israël aduentum Domini Saluatoris nostri Iesu Christi.

De Viduarum oratione.

Oratio vitæ spirituali ad deum est necessaria, ut sine illa sperare salutem, sit laborare in vanis; Hinc Saluator noster dicit, quoniam oportet semper orare, & non deficere, hæc est illa, quæ omnes Dei, ac diuinæ gratiæ thesauros aperit. Hæc est illa, quæ facit hominem seruū
tem

tem; Hæc reddit hominem Christo familiarem, hæc illuminat intellectum in rebus diuinis, ac pijs exercitijs, inflamat affectum, hæc facit gustare gaudia cælestis Paradisi, hæc in summa est vera possessio Christianorum; ex qua illis affluenter redundant omnia dona Spiritus Sancti, huic igitur debet esse intentæ omnes viduæ, dicente Apostolo suo Timoth. 5. *Qua autem verè vidua est. & desolata speret in Deum, & in suis orationibus & obsecrationibus nocte & die;* vnde si benè considerauerimus antiquas rerum historias, inueniemus quod propter ardentem feruorem, què primi illi Christiani quotidie in oratione habebant, peruenirint ad tantam Sanctitatis perfectionem, quæ in nobis hoc tempore plurimè defecit, quia non sumus ita persistentes & feruidi in oratione.

1. Timot. 5.

Bene notandum est, quòd non tantum viduæ, sed etiã multæ aliæ viri usque sexus personæ, hoc tempore nihil ferè aliud videntur facere, quàm quotidie recitare orationem Dominicam, cum salutatione Angelica, item psalmos & alia multa similia, & tamen reuera nunquam plenè nec integrè orant.

Nam

Nam, vt ait S. Augustinus, *Oratio est eleuatio mentis in Deum*, sed cum multo ore quidem recitant diuersas & pulchras orationes, cor autem eorum non fit eleuatum, quin potius longè ablit à Deo ipsi verè non orant. Hoc interim accidit illis, qui mentem non habent puram, ex sincero quodam, & candido in Deum amore. Quare etiam de die in diè minùs in pietate & orationib⁹ proficiunt. Sed breuitatis causa hinc quaedam saltem subiungentur, quæ ad hoc propositum maximè videbuntur necessaria.

*Quid potissimum requiratur in
Oratione.*

1. Oratio requirit animum benè compositum, tranquillum, & eleuatum in Deum, qui igitur huic studio cupit se totum tradere, & breui temporis spatium acquirere amicitiam Dei, & pacem cordis, debet, quantum fieri potest, remouere à se omnia, quæ mentem reddunt inquietam, & imprimis per frequentem confessionem, peccata, cum firmo proposito, non relabendi in eadem, & cauendi sibi etiam ab ipsis venialibus, expurgare.

2. Cauere

VIDUITATIS.

49

2. Cauebit sibi quoque à multiloquio, quia hoc multum impedit orationem, & eò magis quò minus obseruatur, vel animaduertitur, sciendum quòd pater orationis sit silentium, & mater solitudo; Quia in conuersationibus non est possibile orare, sed si anima anhelans ad Deum, sit solitaria, & in silentio, necesse est, vt orando se colligat & eleuet se in Deum.

3. Quando vidua accedit ad orationem, debet superius colligere, & cohibere ac restringere sensus suos, expellere quoque omnem Phantasiam, imaginare sibi Deum præsentem, non querendo eum alibi quàm in proximo corde; Deus enim vbique est & in corde nostro, præsertim tamen in cordibus eorum est, qui ipsum amant. Dicente S. Iohanne Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.

4. Mens eleuata & Deo coniuncta, *1. Io. 4.* debet eidem gratias agere pro beneficijs sibi præstitis, recensendo ea breuiter mente tantum, verbi gratia, beneficium creationis, redemptionis baptismi & alia quoq; particularia beneficia, quæ sūt innumerabilia, & præsertim hoc, de bonis etiam inspirationibus

C

bus

V I D V I T A T I S .

bus, & alijs donis, sibi à Deo specialiter collatis, intelligendum est, quia omnia bona nostra, ab ipso sunt gratia, & potius ille in nobis ea facit, quam nos ipsi.

5. Post hanc gratiarum actionem, poterit sibi ignosci omnia peccata sua quantum tantum in genere poterit animo percurrere, & obiter saltem perpendere supplicando suam Divinam Maiestatem, ut ea, per infinitam suam bonitatem & per passionem Salvatoris nostri Iesu Christi, delere dignetur.

6. Orabit ut sibi donare dignetur perfectum suum amorem, & hæc veritas melius est corde, quam lingua sepe repetere, & si repetendo poterit memorari etiã aliquid de passione benignissimi Domini nostri Iesu, simul & ferocitatem seu turpitudinem peccatorum suorum considerare. Et hoc modo quantum ex sua parte potest conabitur, ut divini amoris igne accendere, & quodammodo inflammare. Et hoc tantum sicut nobis est necessarium; ira etiam est sufficiens; quia qui perfecte hoc consequutus, habet totam perfectam vitam spirituales, neque aliud ulterius necesse est petere.

7. Semper Deum rogabit, ut sibi con-

VIRVITATIS.

vi

cedat perseverantiam in diuino amore;
 & si forsitan pro aliqua necessitate in
 particulari velit aliquid petere, quod
 alioquin sit honestum & licitum, non
 male: immo bene id fieri potest, dum-
 modo prius præstet quæ iam sæpius
 scripta sunt. Ordinata autem oratio,
 ultra multas alias bonas & perfectas
 virtutes, quas habet ad accendendum
 cor hominis diuino feruore, est etiam
 necessariū vt sæpius repetatur. Et quia
 multa sunt contraria huic feruori; qui
 sæpè non nihil tepescit, si omninò non
 refrigescit. Propterea oportet sæpius
 recurrere ad hunc ignem. Vnde satis &
 melius est, frequenter breues & iacu-
 torias facere orationes cum feruore,
 quàm prolixas & raras, quia plus va-
 let vnum pater noster, recitatum, cum
 deuotione & attentione, quàm plura
 sæpius repetita, sine attentione quia v-
 num attentè dictum causat feruorem
 & spiritum, sed mille etiam sine deuoti-
 one dicta, pariunt fastidium & tædi-
 um. Potest igitur quilibet mone-
 ri, vt in oratione fundenda sit
 frequens & breuis, suffurando ad
 hoc subinde aliquantulum temporis,
 verbi gratia, multi aliquando simul
 laborant, vel inuicem loquuntur.

c 2

hi sæ-

hi sæpius in corde suo, conijcientes o-
 culos mentales in Deum breuiter pos-
 sunt dicere, Domine Iesu adiuua me, sis
 mihi propitius, & misericors, & similia
 alia iaculatoria verba, secundum illu-
 minationem Spiritus sancti. Hoc simili-
 ter fieri quoque potest, in mensa, in via
 & in quouis alio loco, & si cum aliqua
 dexteritate fieri potest, aliquoties se ab-
 strahat ab illa societate, & conuer-
 satione, in qua est & se subducatur in ali-
 quod cubiculum, vel alium locum se-
 cretum, fingendo se aliquid aliud
 sibi facturum, & sic in illo loco bre-
 uiter oret, quod si fecerit & sæpius
 obseruauerit, plus efficiet, quam
 multi dicant plures psalmos, vel ora-
 ones, nulla vel exigua cum attentione.
 Esto, quod bonum sit, multas recite-
 re orationes & psalmos, nihilominus
 tamē melius est, animū occupare con-
 templatione & oratione mentali, qua
 cor diuino amore accendit. Si fortassis
 aliqua vidua dicerent, quando vacamus
 orationi, & contemplationi, non
 possumus dicere coronam, & alias no-
 stras orationes ordinarias. Ad hoc re-
 ponderetur, si non sint ex voto vel ex
 alio præcepto obligatae ad istas suas
 orationes, omittant saltem si non possunt
 sua

VIDUITATIS.

¶

sunt dicere; quia multò præstantior est oratio ex vi contemplationis facta, quàm sint reliquæ earum orationes, quia hæc propter illas fiunt; longè præterque feliciores earum essent, si non scirent orare, si non mentaliter tantùm quia hic orandi modus est perfectus, cum sit angelicus, Quamuis autem hæc orandi forma præscripta, sit approbata, non tamen semper iuranda est; sed hoc factum existimant ad exhortandum imperfectas ad orationem veram, & contemplatiuam. Hinc dicit S. Paulus Apostolus ad Rom. *Similiter autem Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus, sicut oportet nescimus: sed ipse Spiritus per gemitus inenarrabiles*. Quapropter si vel viduæ, vel quæuis aliæ personæ velint serio animum applicare ad orationem mentalem, absque dubio Spiritus sanctus sæpè suauissimis modis illas docebit, rectam viam diuini amoris & frequenter sentient illius particularem quandam consolationem, & huiusmodi hominum vita, erit quodammodo tota angelica in terra.

Rom. 8.

An sit bonum persuadere viduis, vel martiris ut Deo faciant votum seruandi vidualem castitatem?

c 3

S. 211

S. Augustinus in libro vbi tractat de bono Viduitatis, exhortatur viduas ad faciendum Deo votum castitatis Vidualis, & adducens duas rationes dicit.

Prima; Si multæ maritate statim post coniunctionem matrimonialem suis maritis peregrinè proficiscentibus, & ipsa quasi ex improviso vidua factæ exspectando multo tempore reditum maritorum; interea quodammodo cōseruerunt, & redeuntibus maritis, ipsæ (quāuis iam prouectæ ætatis) dignæ fuerunt illos recipere, & deuò acceptare, non senes qua ratione, si sponsi tanto tempore tardent redire, vel mariti peregrinentur, potuit refræctari carnalis concupiscentia, vt interea non comitteret adulterium, vel aliud aliquod peccatum carnis; quare etiam dico non posse prohiberi, vt hæc, vel illa mulier, quæ se ipsam voto castitatis iam antè obstrinxit, non committat sacrilegium, hoc est non infringat votum Deo factum.

Secunda ratio quæ primam confirmat, est quòd istæ mulieres maiorem concupiscentia motum sentiant, quæ sunt absque spe habendi talem voluntatem; illæ autem, quæ iam Deo voto

VIDVITATIS. 55

unt castitatem, subtrahunt sese, & vim quodammodo inferunt isti spei, quæ non est nisi fomes amoris: facilius igitur refrænatur concupiscentia, quæ à nulla spe, vel expectatione incitatur vel inflammatur.

Possunt & aliæ adduci rationes ad hoc probandum.

Prima ratio; facere votum castitatis, est opus meritorium, cum sit præstans & excellens quidam actus scilicet religionis: nam hoc modo homo tribuit Deo cultum & honorem debitum, deinde quò actus aliquis singularis à sublimioribus virtutibus procedit, suamque trahit originem, eò etiam excellentior est & magis meritorius. Sed cum illa castitas, quæ ex vi & virtute voti servatur, non solum procedat à temperantia, aut à castitate, in se tamen considerata, sed potius ab ipsa religione, quæ virtus & multò sublimior, & inter morales virtutes præclarior, atque cæteris excellentior est, & propter servare castitatem ex voto, multum Deo placet & maioris est meriti quàm castitatem servare sine voto.

Præterea (vt dicit S. Anselmus) is, qui aliquid facit ex voto, offert Deo cū arbore, & fructus illius simul; hoc est, voluntatem cōm bonis operibus, sed qui tantum bene operatur sine voto, offert Deo fructum solum.

Adhuc qui ex suo aliquid Deo dedicat, magis se diuinæ Maiestati submittit, quàm ille, qui non facit verum. Quare sibi met subtrahere vel adimere libertatem propriam, ea in re, de qua facit, id quæ a Mōre Dei, res est multum excellens & valde meritoria. Hinc Origenes non tantum hortatur viduas, sed etiam maritatas, promittere seu vouere Deo Castitatem vidualem, ita vt maritatus dicant; si fortassis meum maritum contingeret mori (: quod tamen nec desidero nec opto :) non faciam aliud, quàm vt perseuerem vidua incontaminata, intacta, & absque macula carnali, & hoc Deo promitto. Hoc consilium ille dat maritatis, vt sui boni propositi consequantur meritum, ex Dei promissione, etiam si contingeret illas mori ante suos maritos. Verum quantumuis hæc omnia vera sint, potest tamen opponi in contrarium.

1. Talis est natura & humana inclinatio, vt siâte prohibitione, homo magis
accen-

accendatur, & appetat quod sibi est negatum vel prohibitum; quod potissimum in femineo sexu verificatur. Unde communiter dici solent.

Nititur in vetitum semper cupimus de negata.

Hinc foeminae post Deo promissam castitatem, acrioribus concupiscentiae stimulis inflammatur, & grauiore patiuntur tentationes: quare periculosum videtur vouere castitatem.

2. Infringere votum, grauissimum est peccatum; & ut dicit S. Thom. grauius, periurio; cum igitur foeminae natura sint mollioris animi, & inconstantes: videtur periculosum satis, promittere castitatem, quam diu sunt in mundo.

3. Si hoc tandem etiam Apostolus dicit, *Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse* &c. Non igitur est illis persuadendum ut perseuerent in castitate, multo minus ut eam Deo promittant.

Ad has autem obiectiones respondendum est sic, & quantum ad primam attinet, dicemus, quod quamuis communiter verum sit, quod foeminae res sibi vetitas & illicitas maxime appetant ac desiderant, stante earum propria peruersitate, seu naturali quadam inclinatione:

natione; Nihilominus, tamen, quando à diuina gratia corroborantur, tantò diligentius sibi à vetito præcauent, quantò magis & illicitum est, & prohibitum. Debent igitur semper implorare diuinum auxilium, ac continuam assistentiam & gratiam S. Spiritus, & hoc potissimum post votum iam emissum. Nam quando S. Augustinus dixit, quòd concupiscentia facilius refranatur, quæ non est inflammata ab vlla spe mal^{is}, statim subiungit, etiam si (nisi per orationem superetur) illicita illa magis ardentè appetantur.

Quoad secundam, dicendum: quòd si Spiritus S. non esset ita pius & clemens, atque adeò inclinatus ad succurrendum humanæ fragilitati & inconstantia, foret res valde periculosa promittere castitatem: Quare etiam nullo modo hoc faciendum est, nisi præuia matura deliberatione, cù quadam fiducia, & inuocatione Sancti Spiritus, nihil sibi præsumendo de proprijs viribus, vel meritis suis. Dicit enim sapiens: *Et ut sciui, quoniam aliter non possem esse continens nisi Deus det.*

Sapient. 8.

Ad tertiam respondendum est, quòd (quemadmodum Doctores dicunt) Apostolus loquitur isto in loco de viduis vagis

magis, insolentibus & lasciuis, de quibus etiam eodem in loco dicit; *Cum enim luxuriata fuerint in Christo, nubere volunt, &c.* & certe magis expedit huiusmodi viduis iterum nubere: nam matrimonium non tantum est officium naturæ, sed etiam remedium culpæ.

Postremo quamuis votum castitatis facere, propriè non conueniat nisi viduis matrimonio, vel ad minus carnali copulæ adhuc apris. Nilominus tamen si viduæ proejectioris ætatis habeant istam intentionem, quod, si essent adhuc iuenculæ, promitterent Deo seruare vidualem castitatem: existimarem, non illas in totum fore defraudandas merito suæ promissionis; sed consecuturas ad minus præmium sui boni effectus. Quare hoc illis consulendum vt prudenti deliberatione, & maturo consilio tale propositum faciant, atque ex intimo cordis affectu doceant, quod dum essent adhuc adolescentiores non promiserint Deo vidualem illam castitatem.

tatem.

*Quomodo vidua debeat alijs præbere
bonum exemplum.*

Exempla magis mouent, quã verba; hinc est q̄ ij, qui, quæ docent, non faciunt, nullum inde fructum referant, nam considerantes Auditores, docentem non opere præstare, quod verbis docet, existimant illũ non rē dicere, neque rectè docere; sed quod potius sit hæc quædam circumuentio, adeò vt etiam multi inde scandalizentur, atque dicant illi, Medice cura teipsum &c. Certè docere, & non facere, non est aliud, quàm contra seipsum ore propriolatam sententiam Domino Deo tradere in manus, & credere; Domine, Ecce ex ore meo iudicabis me; non igitur tam citò paratus sit in alterum dicere qui culpa non caret. Necessè est itaque primũ facere & postea docere, idque non verbis, sed exemplis. Quod autem attinet ad viduam (: exceptis ijs quæ iam dicta sunt superius:)

1. Si illa velit esse causa salutis aliorum, idque per bona opera & exempla potissimum hoc necessarium erit, cauere, ne in exterioribus, alijs præbeat occasionem mali exempli, sicut posset esse in opibus & facultatibus terrenis, hoc

VIDUITATIS.

hoc est, ne nimium ad rem suam attea-
dat, & ad corradēdas diuitias, vel in re-
tinenda mercede operariorum, vt non
ostendat auaritiā in rogandis' elec-
molyns, pro conditione status sui, &
facilitatum, sed potius declaret se om-
nino alienam ab hoc vitio.

2. Non quæret gloriā huius mūdi, neq;
pro se, neq; pro filijs suis, vel cognatis,
sed ostendet cunctis, quòd sola Christi
gloria sibi semper fixa sit in corde.

3. Vt vel vestitus illius non sit nimium
pretiosus aut splendidus, neque etiam
nimis abiectus aut vilis, quia vtrumque
tendit ad extremum, & apud se generat
vanam gloriā, & apud alios contem-
ptum & malum exemplum; sit ergo ve-
stitus mediocri pretij, & ornatus, pro
decentia suæ conditionis. Quando au-
tem ad alterum extremorum omnino
esset declinandum, potius in hoc casu
faciāt hoc quod minus, quā quod ma-
ius est, præcipue tamen curantes vt ve-
stitus semper sit honestus, viduæ enim
non facile in honestate peccare vel ex-
cedere possunt.

4. Necessario ipsi refriganda est lin-
gua, vt supra dictum est, neque multum
conuersationi sit dedita; quia nimia
familiaritas parit contemptum.

5. Imprimis & ante omnia, debent viduæ sibi in omni loco cauere ab irata nã persona irata ad instar est bestia; in verbis enim & gestibus suis alijs pariunt scandalum, & sic perdunt subditorum erga se reuerentiam & obseruatiam, in quibus per hoc caussatur aliqua indignatio seu offensio, vnde non correctio aliqua, sed aliquando magnum scandalum sequitur.

6. In omnibus actionibus suis; vidua magnam ostendat sui cordis humilitatem; nam doctrina & correctio, quæ ab animo humili procedit, grata & accepta est; quæ autem ab animo elato & superbo proficiscitur, contemnitur.

7. In Conuersatione sua, sit benigna & mansuera, ac cæteris se conformem reddat, quando hoc fieri absque peccato potest; nam quæ se nimis austeras & ab alijs omnino alienas ostendunt nullum fructum faciunt cum proximo suo. Quæ enim imperfectæ sunt, reputant fieri hoc ex quadam superbia, & quod velint videri sanctæ; Necesse igitur est, vt vidua in omni sua conuersatione, monstret erga personas, quibus cum conuersatur, singularem quandam intimæ Charitatis affectum, & quod continuo flagret desiderio ipsis benefacien-

di,

VIDUITATIS.

63

di, nihil planè ab alijs accipiat, sed potius de suo, aliorum necessitatibus succurrat: In ore teu lingua ipsius, semper sint verba dulcia ac molli flua de Deo & rebus diuinis; quia huiusmodi valde alliciunt, & hominum animos trahunt ad Dei amorem. Hæc (& quæ superius dicta sunt) si prius bene obseruauerint, poterunt postea etiam verbis exhortatorijs, alios docere, vt infra dicitur.

De ipsius vidua doctrina.

1. Corin. 14.

Quâuis Apostolus prohibeat mulieri, loqui in Ecclesia vel publicè, nihilominus non est ipsi prohibitum in secreto aliquando exhortari, quando ita necessitas postulat, immo est meritorium. Verum est, quòd mulier non debet ad docendum esse nimis prompta, quia magis illi incumbit ex officio tacere, & cum humilitate discere: propriè enim ad illam non spectat immenus docendi nisi inferiores, nimirum te filios, & filias, neptes, ac seruas, vel ancillas suas; Sed alios se superiores non docebit, nisi sit requisita & quasi.

quasi coacta etiam si a loquin, valde ef-
 fet docta & prudēs, ne alijs videatur lo-
 qui ex vana gloria, vel vt sit reputata
 inter alias honesta, bene morata atque
 sanctę vitę. Cū etiam vidua non pos-
 sit hoc alios docere, quod ipsa non sit,
 necesse est, vt primum bene sit instru-
 ta in ijs, quę alios vult docere, & hoc
 in duobus potissimum: Primò, in via
 Domini, seu vita spiritali, idque me-
 diantibus consicionibus, lecticionibus ce-
 tiã ac exhortacionibus priuatis. Immo
 & ipsa sua experiētia propria, hæc n-
 omnia ad vitę spiritalis viam requi-
 runtur, memoria quoque teneat arti-
 culos fidei, decem præcepta decalogi,
 & tria bona ac salutifera consilia, quę
 ab alijs, vel à suo proprio viuendi mo-
 do, per longam experiētia didicit,
 hoc enim melius est: nam doctrina,
 quę ab experiētia procedit, multo est
 efficacior quã illa, quę ex ore aliorum
 profertur, & maxime quãdo in suis pijs
 orationibus, quasi ex illuminatione, &
 quadam reuelatione diuina illam ac-
 quirat, ita vt verba quodam modo pro-
 cedant ab iplo diuino amore. Oportet
 tamen diligenter cauere, ne quis nimis
 tribuat vel credat huiusmodi visioni-
 bus seu inspirationibus; Dæmon enim
 mille

VIDUITATIS.

67.

mille-artifex est & subtilis, atque plures, hoc modo decipit. Tutius igitur est, huiusmodi visiones quæ alicui in mentem veniunt, confessario suo reuelare.

2. Necessè est vt vidua sit bene instructa circa regimen propriæ domus & in bonis ac probatis moribus, quibus etiã ipsa debet imbuere, ac instruere totam suã familiã. Attamen nõ cuilibet viduæ conuenit hæc docere, quia nõ oēs in his satis instructæ sunt, proinde adolescentioribus magis conuenit, ea prius, addiscere, quàm velle alias docere, interim hoc tamen notandum est, quòd hîc, non tam intelligantur iuniores ætate, quàm moribus & habitu; quia vt Sapiens dicit, *Senectus enim venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis & ætas senectutis vita immaculata.* Hinc quædam viduæ respectu ætatis sunt vetulæ, sed quoad sensus iuniores sunt, his non conuenit docere, vel instruere alias, sed potius discere prius, & maturis sensibus ætatem suam coadæquare; è contrario quædam viduæ ætatis intuitu sunt adolescentiores, canos tamen habent sensus; Et quamuis illa iuuenilis ætas non nihil imminuat auctoritatem; Nihilominus tamen tanta

Sapient. 4.

est morum maturitas & grauitas, vt facile ac merito munus docendi subire possint. Illa interim vidua que & sensibus & ætate, simul prouectior est, etiã maiori cū fructu alijs prærit. Si igitur vidua his rebus instructa, obseruabit diligenter, id quod sæpius dictum est, instruendo multum proficiet cum alijs.

*Quid vidua agendum sit cū filijs suis,
& alijs.*

1. Vidua habens filios, non carnaliter vel sensualiter, sed bene spiritualiter illos amabit, neque illis optabit bona temporalia, plura quàm ad salutem necessaria sunt, pro statu & conditione sua.

2. Neque sollicita erit nimium, vel se occupabit, vt ditescant, vel vt magnifiant in mundo; sed potius vt non offendant Deum, & ne vani sint, vel destituti diuinjs spiritualibus, quæ sunt Charitas, gratia Dei, virtutes & dona Spiritus sancti, vna cum bonis operibus & exemplis; debet alios interim frequenter, & feruenter Deo cōmendare, vt illis sit in patrē protectorem, & refugium seu saluatorem, gubernatorem & ducem.

3 Ad-

3. Adhortabitur illos quoque ad pietatis opera & exercitia, ad visitandum Ecclesias, ad frequentandum sanctissima Sacramenta; vbi autem viderit illos offendere Deum corrigat, castiget eos in Charitate, constituendo sibi ante oculos, exemplū deuoræ illius & piæ matris S. Luduici Galliarum regis, quæ illi solebat audacter dicere, fili, optarem te potius mori, quàm vel vnico saltē peccato mortali offendere Deum creatorem tuum.

4. Si habet seruos, vel ancillas, non defraudabit illos, sua mercede, sed promptè & magna cum animi hilaritate illis satis faciet.

5. Et postremò sciatur etiam hoc vidua, quod nimia rerum temporalium sollicitudo, procedit ab amore carnali, & prohibita est à Christo. Graue quoque peccatum est, quod impedit quietem, ac pacem mentis, & cor coninudè affligit; generat superfluas occupationes, varias distractiones, & fluctuantes animi cogitationes, neque permittit vt quis orationi vacet, vel cū attentione diuinum officium recitet, impedit quoque piæ & sanctas meditationes, & nō permittit homini requiem, ne dum etiam nocte.

240

Quomodo vidua debeat ac possit peruenire ad perfectionem virtutum.

Cū Dominus ac Saluator noster semper sit paratus, dare gratiam suam & perfectionem omnibus, immo nos præueniat; restat videre breuiter quid teneatur quilibet facere, & præsertim vidua vt sit perfecta.

1. Mundabit se ab omni inquinamento, & sordide peccati mortalis, præuia vera ac intima cordis contritione; propterea enim Scriptura sacra tonies nos ad hoc exhortatur; dicens, *Lauamini mundum estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, & Lava à maculitia cor tuum ierusalem, vsq̃ salua fias.*

2. Cauebit sibi etiam à peccatis venialibus, quæ multum impediunt feruorem charitatis, augmentum gratiæ, ac in omnibus virtutibus progressum & perfectionem: Ad euitandum autem ista venialia peccata, curandum est imprimis, vt mēs à vanis & inutilibus cogitationibus sit libera; Abstinedū quoque à verbis ociosis ab immodico risu, iocis & alijs similibus nugis, item ab omissione benefaciendi; Verū quia omnia

Ysa. 1.

Ierem. 4.

nia nō possunt euitare, debēt saltē quotidie de flere mala quæ gesserunt, & à Deo precari veniam cum firmo emendationis proposito, nullo autem modo huiusmodi peccato negligenda, vel post tergum reijcienda sunt, ne postea in grauiora incidant, vt passim sacra Scriptura attestatur.

3. Sæpissimè, & valde feruenter diuinum auxilium implorabit, vt pijsimus ac clementissimus Deus dignetur se confortare, illuminare regere, atque defendere suæ diuinæ protectionis scuto, contra omnes insurgentes in se vitiorum motus, vt pote iræ, superbix, impatientix, amaritudinis animi, concupiscentix, auaritia, inuidia, & aliorum vitiorum, ne illis succumbat.

4. Omnia faciat propter amorem Dei, ac pro maiori eius honore & gloria, & ad consequendum æternam salutem, contemnendo omnem humanam laudem, ad quam viduæ solent plerumque esse valde inclinatæ.

5. Præcipuè illi pugnandum est fortiori ac ardentiori animo, & conatu contra illa vitia, in quæ se magis pronam atque inclinatam sentit, inuocando ob id semper diuinum auxilium.

Ad

6. Ad minus semel in die colligat se in secreto cordis sui, & conscientiam suam vitæque actiones diligenter examinet in conspectu Dei, considerando & notando defectus suos propios, de quibus intimè pœniteat cum animo ac proposito eos emendandi, confitendi, & satisfaciendi etiam pro eis,
7. Antequam vesperi incumbat, recogitet priùs sollicitè, quomodo illi diem expendit, quid boni omiserit, quid item mali fecerit, & de singulis à Deo suppliciter veniam deprecetur; Si quid boni autem à se factumprehenderit, hoc totum Domino Deo attribuat; malum verò sibi. Ex intimo verò cordis affectu Diuinæ Maiestati etiam gratias agat, pro omnibus sibi collatis beneficijs, item pro singulari gratia & misericordia erga se, & vniuersum mundum; atque ita signo S. crucis munita, commendet se Deo creatori ac Redemptori suo, conceptaque aliqua pia meditatione totum num capiat.
8. Si contingat de nocte rursus euigilare, statim orando & meditando mentem in Deum eleuet, & si per vires corporis liceret, posset surgere & ad aliquod temporis spatium preces suas sua-

VIDUITATIS.

71

fundere. Non enim minus in somno
atque cibo & potu debet esse tempera-
ta; quod si fecerit, & ita perseverauerit,
breui tempore in omni virtutum gene-
re perfecta erit; & Deus sol iustitiæ ac
sapientiæ sui diuinis splendoris lumi-
ne illustrabit, & quã suauissimè inflam-
mabit cor talis viduæ, eamq; frequen-
ter non tantum visitabit, ac cœlesti
quodam gaudio replebit, sed etiam per
gratiam suam inhabitabit.

De Viduarum pudicitia.

Cum reperiantur aliquando quædam
viduæ, quæ defunctis maritis suis, se-
quuntur lasciuiam, & aberrant à via ca-
statis, abstinentes à nuptiis legitimis,
non quidem amore castitatis, sed vt eò
sint liberiores, non erit abs re (cum
impudicitia vt notum est omnibus, sit
per se fœdissima, nephâda, infamis, i-
gnominiosa, immo omni personæ mo-
lesta & exosa) modestè & cum leui-
tate, ab huiusmodi errore reuocare:
Quantumuis igitur clarum ac mani-
festum sit, principalem vidualis
pudi-

pudicitiae causam esse mortem; Nihil
 ominus tamen illa occasione, & suc-
 cessu temporis, sit tadem pudicitia vo-
 luntaria: hinc est quo recte & merito
 possit laudari & reputari, quod Virgi-
 nitati sit proxima, & secundis nuptijs
 multo excellentior; Cum, (Secundum
 Apostoli sententiam) Propter quendam
 vidua officia, vidualis sta. us proximo acce-
 dat ad virginitatem, propterea enim di-
 cit, *Et mulier in nupta Et Virgo cogitat quae
 Domini sunt, ut sit sancta Et corpore Et
 spiritu* Quamuis enim per primas nu-
 ptias laureolam virginitatis amiserit,
 dotantur tamen corona pudicitiae; quae
 quantum virginali laureolae cedit, tan-
 tum etiam matrimonium praecedat, &
 tot gradibus maritalis est superior, quot
 virginibus est inferior: Hinc in Leuiti-
 co legitur, *Si filia sacerdotis cuiuslibet ex po-
 pulo nupta fuerit, de his quae sanctificata
 sunt, Et de primitijs, non vescetur, sin autem
 vidua vel repudiata, Et absq; liberis
 reuersa fuerit ad domum patris sui, sicut
 puella, consuenerat aletur cibis patris sui.*
 Apud Ethnicos quoq; in reb⁹ ad religi-
 onē spectantibus, non minor viduarū
 quam virginum erat respectus & deu-
 tio; Nam sicut Romae cura perpetui
 ignis conseruandi in honorem Vestae,
 Vlt

Timoth. 5.

Leuit. 22.

1. Cor. 7.

sicut dicit Apostolus. Et sicut dicimus
illam non peccare, quæ se legitime ma-
trimonio iungit, ita etiam asseueramus
illam multo foeliciorem, quæ secundum
recusat nuptias, ut eò liberiùs ac stric-
tius possit se Deo coniungere & viuere.

1. Tim. 5.

Et quamuis S. Paulus dixerit. Volo ergo
iuniores nubere, filios procreare, matres fa-
milias esse, &c. non tamen discordat ab
eo, quod iam dictum est superius, per-
missiuè, hæc est, ad euitandam inconti-
nentiam: nam propterea immediatè
subiunxit, nullam occasionem dare adu-
sario maledicti gratia. Iam enim quidam
conuersa sunt retrò Satharam; hoc est, in-
siderunt in incontinentiam. Tollatur
ergo suspicio incontinentiæ, & non
rit causa cur dicat: Volo ergo iuniores nu-
bere: affirmando per hoc foeliciores
men fore, si ita permanserint. Clarum
igitur est, secundum mentem & doctrinam
nam Apostoli; non simpliciter, & om-
nino esse bonum ut viduæ ad secundas
transeant nuptias, si possint se continere,
sed illis tantùm licere permissum
se ne cadant; quia propter humanam
fragilitatem, non habent spem casti-
tatis viuendi; Vnde alibi dicit: Quod si con-
tinent se nubant. Melius est enim nu-
bere, quàm vri,

1. Cor. 7.

continent se nubant. Melius est enim nu-
bere, quàm vri,

*Exempla aeterna memoria digna de
quibusdam que seruarunt ve-
ram viduitatem.*

Secundum Iudicium S. Hieronymi,
Paulæ illustriſſimæ ſceminæ Romanæ, huius
vidualis continentiæ, ſpecialis quædã
laus attribuenda eſt, ex eo, quod defun-
cto marito, ſtatim contemptis omni-
bus huius mundi delictijs, in tanta rerũ
copia & abundantia, nullius rei maie-
ſtatem curam habuerit, atque perpetuæ
continentiæ. Similiter fecit & Bleſilla
eius inclita filia, non minus eleganti
forma, quàm virtute prædita, quæ ad-
huc iuencula remanſit vidua, & ma-
tris imitata veſtigia, ſemper coluit con-
tinentiam. Non minori laude digna
fuit Melania; Hæc enim necdum ſep-
ulto marito, duobus etiam defunctis
filijs (qui rari ingenij fuerant) cum ſi-
mul ante ipſam cum marito portaren-
tur, ſubſequebatur ſine lachrymis, &
ex eorum aſpectu in taedio & quodam
faſtidio affecta eſt; vt ſtatim inciperet
abhorreſcere à legibus matrimonij, & abſ-
que vlla mora, conſecraret ſeu voueret
Deo perpetuam vidualem ſuam conti-
nentiam.

d 2

N^o

Neque his inferior existimanda est Euphrasia illa similiter Romana, quæ cum esset adhuc in florida sua ætate formosa nobilis, & diues mortuo marito cõtẽptis ac reiectis secũdis nuptijs, ad quaerendam ab ipso imperatore sollicitabatur omnibus suis precibus repulsam dedit, & profecta Thebaidem, ibidem sanctissimè vixit in perpetua viduitate, idem quoque fecit Elisabetha filia Regis Hungaræ, hæc vidua, statim neglectis ac contemptis regalibus delitijs, & aulicæ vitæ superfluitate, succurrendis egenorum & infirmorum necessitatibus totam se tradidit, adeo usque etiam nunquam voluerit permittere, ab ipso sibi nominari sponsum quàm Christum, quem in istis pauperibus verè agnoscebat. Verùm multò adhuc fœlicius accidit Constantiæ, Constantini imperatoris filia, quæ etiam superstitè marito optatissimè continentia donum meruit obtinere: cum enim à suis esse in matrimonio collocata Halicano Romani exercitus Duci, cœpit ipsi suadere & persuadere vt fieret Christiana, quo facto, etiam professioni militari renunciauit, & abiecta purpura, amplexu Iesu Christi, vna cum ipsa constantiæ perpetuam castitatem vouit. Neque

VIDUITATIS: 73

Mentio prætereundam arbitror Gal-
lam illustrem foeminam, filiam Sim-
machi viri consularis, quæ iuuenula
adhuc & vidua cum in talem incidisset
infirmitatem, vt tota fieret scabiola, &
medici ipsi prædicarent, quod non libe-
raretur à tam molesta ac graui infir-
mitate nisi denuò nuberet, liberè sper-
nata est illorum consilium diceas se pa-
taram quiduis potius pati, imò quare-
nus opus se iralle ipsam subire mortem
quàm iterum iungi matrimonio.

ANNA pariter Romana & singu-
laris pudicitia foemina, defuncto ma-
rito quo cum exiguo tempore vixerat,
propinquis suis suadentibus, & exhor-
tantibus, vt desposito luctu & matina
iterum nuberet, nunquam assentiri vo-
luit, quamuis haberet & artem inte-
gram & faciem decoram atque ita
coniugio esset apta.

Huius propositi causam rogata re-
spondit si virum bonum inuenero, vt
an è habui, nolo timere ne perdam. Si
malum, quid necesse est, post bonum
pessimum sustinere: hoc foeminae di-
ctum est factum tanè sapientissimum,
d. 3.

dignum est, vt ab omnibus viduis am-
plectatur, & obseruetur, quamuis ho-
die pauca reperiantur huius sapientia
capaces ad euitanda pericula.

Nec minus sapiens responsum fuit
illud, quod olim dedit deuora & pia
sancti Ioannis Chrysofomi discipula,
Olympia Constantinopolitana, vidua
Nebredij Praefecti, quae cum esset ad-
monita à Theodosio Imperatore vi-
terum nubere (non enim mariti con-
sortio nisi viginti mensium spatio fru-
iuerat) eò quod adhuc esset aetate flo-
rida, nobilis, diues, ingenio atque do-
ctrina non minus, quàm pulchritudi-
ne excellens, haec respondit: Si meus
Rex, alteri me vellet iungere matrimo-
nio, non tam citò mihi sustulisset ma-
ritum, cuius coniunctio tanto perè illi
placuit; sed quia cognouit me isti vici-
genari minus aptam, & quod forsan
eade causa marito quoque non mul-
tò placuerim, propterea citò ab isto
seruitus vinculo me absoluit atque li-
berauit; donans menti meae suae con-
tinentiae iugum: consilium hoc sanè
saluberrimum, & dignum vt ab omni-
bus Christianis, praesertim mulieribus
singulis

singulariter notetur; Et quid mirum est, si hæc viduitas ipsi naturæ se conformet? cum etiam in avibus ipsa natura, ita abhorreat à noua coniunctione? De turture enim legitur, quod dum Patrem suum suum perdit, alterius copulam ulterius non requirit, sed solitaria semper incedit, & memor perditæ societatis semper gemit.

QUANTO IN HONORE
*Apud Romanos & Iudæos semper fuit
 vidualis castitas.*

Nemini mirum videri debet, si tantoperè commendetur & extollatur viduas mulierum Christianorum, cum apud Ethnicos, etiam, & maximè ROMANOS tanto in honore habitæ sint, viduæ, vt vita defunctas ornauerint coronâ pudicitia quâ sic redimitæ quasi triumphantes, magna pompa in publicum efferebantur. Adhuc aliâ honore speciem ROMANI attribuebant pudicitia